

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bibliotheca Rhetorum

In quo Causae Forenses, Liber Epistolarum, Liber Fabularum, Et
Oratiunculae

Le Jay, Gabriel François

Ingolstadij, 1726

Horatius Sororicida. Causa II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71049](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71049)

HORATIUS SO- RORICIDA.

CAUSA SECUNDA.

In Genere Judiciali.

ARGUMENTUM.

Partâ de tribus Curiatiis victoriâ, cum eorum onustus spoliis Horatius urbem ingressus esset, in Sororem Virginem incidit, que desponsa uni ex tribus Curiatiis fuerat. illa cognito super Fratris humeros paludamento sponsi, quod ipsa confecerat, solvit crines, & suo sponsum nomine mortuum flebiliter appellat. Movet feroci Juveni animum comploratio Sororis in victoriâ suâ tantôque gaudio publico, strictôque protinus gladio Puellam transfigit. Horatius perduellionis reus accersitur à Duumviris, & morte damnatur.

natur. Provocatione certatur à Duumviris ad Populum, qui Horatium absolvit.

ACTORES.

M. VALERIUS, Ater è Duumviris Horatii accusator.

P. HORATIUS, Perduellionis reus.

P. HORATIUS, Horatii Perduellis Pater ac Defensor.

TULLUS HOSTILIUS, Rex Romanorum.

M. VALERIUS,

Alter è Duumviris P. Horatii Accusator.

SI quis unquam, Rex æquissime, vòsque aded, quotquot hic adestis, Quirites, molestam ac difficilem accusandi provinciam, & odiosum detrahendi etiam de amico officium expertus est; nunc mihi certè invisum in primis accusatoris nomen & plenum acerbitate durissimâ munus debuit videri. Etenim sentio totam oneris illius gravitatem, quod mihi ratio communis utilitatis imponit; video quàm alienum sit ab ipsâ humanitate, virum optimè de patriâ meritum, libertatis publicæ vindicem ac tutorem, eundem mihi arctissimo necessitudinis vinculo conjunctum Perduellionis reum accusare. Verùm idem ille patriæ amor, cujus causâ Horatius suum præsentissimo

imo

limo periculo caput objecit, cui sororis unicæ vitam putavit esse immolandam, idem, inquam, amor ille patriæ me cogit, ut debitas ab eo pœnas repetere non dubitem, cui lauros perennes parta cum victoriâ Populi Romani libertas videtur postulare.

Igitur miretur nemo, si, quam celebranda recenti victoriæ vocem ultro commodarem, eadem nunc ad increpandum victoris parricidium, & poscendam judiciorum severitatem utendum judicaverim. At Te, Rex sapientissime, vósque integerrimi Judices, considerare diligenter velim, quid præsens tempus à vobis, quid tota retro posteritas per me deposcat; vestrum est in hodierno exemplo statuere, quid de scelere omnium maximo sit deinceps sentiendum.

Hic verò disputare tecum acriùs, Horati, non velim, quàm parvi fuerit animi, quàm indignum conditione tuâ, quòd vir in Puellam, armatus in inermem, quòd ferox ac recenti inflatus victoriâ in afflictam, & vix dum extincti sponsi morte desolatam insurrexeris; atque hinc vide, quàm non ego sim iniquus reo, quàm non molestus accusator.

Alia sunt, Quirites, gravioris cujusdam ponderis ac momenti, quæ orationem ad se convertant totam, nec in aliis rebus evagari patiantur. Id porrò flagitii genus, quòd vestram hodie vindictam exigit, est ejusmodi, Judices, ut quoniam in civitate nostrâ nullum habuit ad hunc usque diem exemplum, nulla in auctores pœnarum ratio decreta sit. Putârunt nempe sapientissimi majores nostri, tam alienum esse à Romanâ virtute parricidium, ut nullo coërceri supplicio, nullâ propositâ pœnâ deberet prohiberi. Quod enim vel ipsa communis hominum parens ac magistra

vita

vita natura omnium in animis jam diu proscriptisset, idem non videbatur cadere in civem Romanum posse, qui hostilem fundere sanguinem, non propinquum, aut etiam fraternum didicisset. Si tamen tam sanctos refringere limites unius hominis non pertimuit audacia; si vidimus hodie sub oculis nostris admissum, quod fieri posse nemo vestrum attimasset; videte, Judices, nisi quamprimum obstat justa severitas, ne malum impunitate crescat, & tam perniciosum inusitati facinoris exemplum latius propagetur.

E enim ea est Romani Imperii conditio, ut licet propinquitatis vinculo, ac communione sanguinis cum populis circumadjacentibus gaudeamus, graves tamen cum ipsis interdum gerere inimicitias, & mutuas ruere in caedes vel inviti ac reluctantes adigamur. Nam cum rerum feliciter gestarum gloria soleat vicinorum oculos perstringere, & quidquid æmulum laudi ac potentiae accedit, id ipsum auferri sibi existiment; nulla vel affinitatis necessitudo, vel sanguinis propinquitas impediatur, ne, dum alienis vicissim incrementis volunt obistere, gravissimas utrinque dimicationes sustineant. Quæ cum ita sint, quis non videt; quis non intelligit, nemini deinceps fore licitum, suorum ut lugeat funera, & sublato armorum fato propinquos desideret? adeoque jus illud omne, quod innatum nobismet ipsis videri possit, ut nostram in propinquos charitatem ac pietatem significemus, unius temeritate facti, unius hominis scelere atque insolentia penitus esse sublatum?

An verò privatum hominem tantum habere cives in suos juris, ut durissimum cæteris omnibus jugum imponat? Tunc igitur, Horati, hostilem impetum à patriæ mœnibus repulisti, ut eandem

C

dome-

domestico furore violares? tunc victoriam de hostibus reportasti, ut eadem civium in perniciem abutereris? tunc conclamaram jam penè hujus urbis libertatem vindicasti, ut eidem tali facinore gravioris servitij metum injiceres? O urbem miseram! ô infelicem patriam! ô acerbam nimis gentis nostræ conditionem, cui neque vinci, neque vincere sine civium pernicie ac libertatis exitio deinceps licebit! Quid enim posthac Juventus Romana naturâ suâ ferox, & impunitatis expectatione confirmata non audebit? quos cupiditati suæ fines, quos impotentia frænos imponi patietur? Quis erit victori modus, cui rerum bene ac feliciter gestarum gloria novam innata ferocia insolentiam adjiciet? Victoriæ scilicet ac triumphorum in umbrâ tutus cædes, rapinas, parricidia, & si quod aliud robustioris improbitatis excogitari facinus potest, impunè perpetrabit.

At enim infelix Soror spolia desponsi sibi conjugis sanguine cruentata sine dolore aspicere non potuit: ô scelus! occisum à Fratre luxit conjugem, ô impietas! flebilibus lacrymis sponsi manibus parentavit; ô flagitium nullo satis gravi supplicio expiandum! Tunc ergo, Horati, pietatem vitio, virtutem crimini vertendam arbitraris? an non aliquid de victoriæ ferocia remittere te, ut liberum Sorori tuæ dolorem permitteres? an non vel patriam ipsam tantisper oblivisci, ut aliquid naturæ, aliquid pietati conjugum indulgeres?

Sed esto: peccarit illa, dum cruenta sponsi sanguine spolia execrata est. Nihilne sibi vindicet muliebris infirmitas, nihil sexûs imbecillitas exoret: Nihilne sibi postulet ignosci amica Soror, quæ conjugis in Fratre interfectorem agnoscat?

Non

Non ergo visum est satis, si immoderatè dolentem verbis castigares, si nimium & intempètivum amorem reprehenderes, nisi auctoritate propriâ Judicis ac tortoris vice fungereris, nisi per summum nefas propriam in Sororem ferociter insurgeres, nisi crudeles ac parricidales manus tam propinquo sanguine cruentares?

Sed quid adjiciam plura? Vides enim verò satis, Rex æquissime, pro tuâ, quæ singularis est, perpicaciâ, vides, quid æquitati, quid patriæ, quid regiæ auctoritati, quæ omnia Horatius violavit hodie, debeas. Itaque parco ulterius persequi tantæ atrocitatis supplicium, cui vix ulla par pœna possit inveniri. Non peto iterum atque iterum parricidii tam atrocis auctorem capitali sententiâ multari, quem humana jam divinâque jura morte damnarunt. Unum oro, ne te pigeat vel victorem plectere, qui parricidii immanitatè victoriæ gloriam obscuravit. Nihil te retineat libertas Populo Romano vindicata, quæ non tam Horatii virtute parata, quam singulari quodam Romanæ urbis fato, vel concessa, vel potius conservata videri possit.

P. HORATIUS,

Perduellionis Reus.

O duram rerum humanarum vicissitudinem!
 O deplorandam sortis levitatem & inconstantiam!
 Ecce reus capitis vestrum in judicium accerfor,
 Quirites, qui vestra omnium capita ab interitu
 vindicavi! Mihi fatalis & funestus dies hic claudis-
 , qui tam ferenus, tam fortunatus primùm
 auxit! Ecce in servitutem libertas, victoriæ
 ampus tetrum in carcerem, triumphî pompa lu-
 gubrem

C 2

gubrem

gubrem in apparatus, currus victori debitus in infame patibulum commutatur !

Noli tamen existimare, Rex fortissime, neque vos, Quirites, quoi quot hic adestis, arbitrari; hac me venisse mente vestrum in conspectum, vel ut facinus, de quo nunc arguor, excussem, vel ut paratam pro eo facinore pœnam indignâ prece coner declinare. Loquitur pro me satis maectatus hac ipsâ manu superbus hostis; causam agit meam parta recenti victoriâ communis libertas; Patria ipsa servitutis metu vindicata, in tanto liberatoris sui periculo, nec conticescit, nec vitam, quam me exorare pigeat, non precatur. Nam cur ego vel vitam orem, vel mortem deprecer, qui nec dignum morte egerim quidpiam, nec quidquam indignum vitâ patraverrim. Scilicet vertatur hoc mihi in probum & in dedecus, quod gloriosissimum debuit reputari ?

Athenim occisa Soror, & manu Fratris occisa. Fateor, Quirites; nec fateri me pudet: nec facinus, si liceat, infectum velim. Feci enimverò, non temerè, sed iudicio; non per iracundiam, sed deliberatâ voluntate; feci quod Patria quâcumque propinquitate sanguinis propior ac carior postulabat. Urbis dedecus, labem patriæ, pestem atque exitium publicæ libertatis sustuli, maectavi, exterminavi.

Et hoc mihi tanquam indignum homine Romano facinus quisquam exprobrat? Soror illa sit mihi nimirum, aut hoc nomine digna reputetur, quæ vivere superstitem è tribus fratribus unum exoptulat? quæ maectatos hostium furore fratres, sui ipsius oblita sanguinis non dolet? quæ sublatum hostem patriæ libertatis desiderat? quæ redemptam vilissimo sanguine salutem urbis atque

que tranquillitatem conqueritur? Saltem si remotis arbitris sola, si privatim, si conclusis in ædibus dolori indulgisset, si abstinuisset prodire in publicum, ferendum id quoquo modo videri potuisset, Quirites, & imbecillitati muliebri fortasse condonandum. At venisse illam frequentissimum populi totius in conspectum; Romæ exultantis ac triumphantis gaudia intempestivo luctu, plausum gemitibus, lachrymis lætitiâ, festas omnium acclamationes importunis querelis interturbasse! Non erubuerit infelix mulier dolere palam de communi libertate, quam vel fuso sanguine bene redemptam frares sui lætarentur! Victoriâ illam omnium in oculis detestata sit, quæ salutem huic urbi, securitatem Populo Romano attulisset? Hanc inuaserit familiæ nostræ labem, ut una partam tanto pretio servatâ Romæ gloriam nobis invideret! Maluerit illa salvum esse conjugem, quàm eripi quemquam è suis de periculo, quàm patrem servari superstitem, quàm victricem Romam gaudere libertate? Et hoc Romanus impunè, hoc libertatis vindex & assertor, hoc Horatius victoriæ compos pertulisset? non vindicasset vel proprio in sanguine illatam Romanæ gloriæ injuriam? turpem ignominiam, patriæ probrum ac dedecus, segnis ac lentus spectator aspexisset!

Sed quid ego hic moror? si novum illud & insolitum Romanæ libertatis studium pœnâ dignum est; si scæmiæ imbellis vita videtur libertate potior, si assertor ejusdem libertatis nullum aliud virtutis ferre præmium debuit, præter infame patibulum; si statuisset apud vos victorem Horatium supplicio capitis, infortunatum patrem luctu perdere: nihil ego mortem deprecor, Quirites; quæcumque mihi subeunda sint supplicia, non im-

paratum Horatii pectus inuenient; neque gloriosum non putabo, post ereptam fortiter hostium è manibus Patriam, pro eadem itrenuè ac viriliter, vel turpissimum dedecus perferre. Hoc saltem dabimus futuris deinde ætate salubre documentum, quanto vir Romanus patriæ studio flagrare debeat: discant vel ex me, nihil esse tam durum, tam infame, tam acerbum, quod perpeti ultrò non oporteat, quoties patriæ salus aut gloria postulabunt. Unum est mihi vel in turpi morte solacium, Quirites, quòd facinoris illius mei approbatores non paucos, patrem verò amanissimum etiam gratulatorem nactus sim; doliturus, ut ingenuè fatear, mirum in modum, si præter spem atque expectationem tanti viri suffragium abuisset.

Cæterùm gaudete, Quirites, partâ laboribus meis gloriâ; gratuletur sibi quisque receptam ex gravissimo discrimine libertatem. Fruatur beato tranquillitatis otio, quod domitus hostis ac victus videtur attulisse. Nemo me extinctum doleat acerbius, quàm mihi metipse dolendum putem. Unum oro vos atque obtestor, si quid recentis victoriæ beneficio meruisse videar; ut, cùm pendentem ab infami patibulo videbitis Horatium, meminisse non pigeat, eundem illum esse, qui vos omnes, qui urbem hanc pulcherrimam, qui patriam denique universam à turpissimo seruitutis iugo liberavit.

P. H O R A T I U S,

P. Horatii Perduellionis Rei Pater.

Etsi, Quirites, devoti pro charitate patriæ tres liberi eam afferunt misero parenti fiduciam,
ut

ut non frustra pro unico afflictæ domûs solatio de-
preceator accedat: tamen & ignorarem ipse me,
& uliori patriæ publicæque libertatis assertori in-
juriâ facerem, si vel eo jure tam legitimo ad
hodiernam infelicis Horatii defensionem uten-
dum arbitrarer. Nolite igitur expectare, Quiri-
tes, ut ego per miserabiles afflictæ parentis lachry-
mas, per orbata fenestris acerbissimam, per im-
molatam libertati vestræ tergemina sobolem pa-
ratis filio pœnas amoliar, & excisæ gentis expe-
ctationem unicam mihi conservatam velim. Unum
oro vos, Quirites, unum ego te, Rex fortissime,
obtestabor, ut in causâ infortunati filii una Patriæ
ratio habeatur, & quod vel ex ipsius gloriâ, vel ex
ejusdem utilitate futurum cognoveritis, id sta-
nuere in eum non pigeat.

Nihil obito, Quirites, eripiatur misero Patri
dulcissimum ingravescentis ætatis præsidium; mor-
tem oppetat infelix Horatius, si patriæ gloria, si
redempta civium libertas, & Romæ triumphan-
tis exultatio patiuntur. Scilicet id sibi gloriosum
Roma arbitretur, si liberatorem suum perdat at-
que exterminet, si iis abutatur in Horatii perni-
ciem legibus, cujus victoriâ viguerunt? si sangui-
nem illius effuderit, per quem tot capita debitæ
neci victimæ servata sunt. Nam ubi tandem, Qui-
rites, tristissimum peragatur scelus? quodnam
inauditæ hæcenus sævitæ theatrum eligatur? an
intra Civitatis hujus mœnia, quam ex hostium
manibus virtute suâ servavit incolumem? an in-
ter confertas Romani exercitus acies, quæ victo-
riæ testes triumphanti tam lubenter applauserunt?
an in hostili campo, quem Curiatorum sanguine
cruentavit? Dignum enim verò suæ in bene meri-
tos de patriâ cives pietatis, aut etiam æquitatis
documentum exteris gentibus Roma sufficiat! quæ

contumeliam pro laude, pro mercede supplicium, mortem pro triumpho rependeret! Æquitatem dico, Quirites; nam quid egit, amabo vos, infelix Horatius, quod iudicio capitis debeat expiare?

Non excusabo factum, Iudices, ut præferendæ juventutis ferocitatem obtendam, imò, imò tamen videbor fortasse durus & immisericors parens, tamen dum me Romanum esse memini, nihil vereor facinus illud approbare, quod in alio Romano quocumque collaudâssem. Quin & vos ipsos, Quirites, aut suffragari filio meo jam oportet, aut partam vobis ipsius gloriâ salutem execrari. Nam quo juvenis animo, quo studio ad vindicandam vestrum omnium libertatem exarsit, eodem infelix frater ad inferendas forori cruentas manus incensus est. Sit ille parricida, sit crudelis, & inhumanus etiam frater, at non potuit, imò non debuit æquius ferre vel sororem, quæ redemptam fratrum sanguine patriæ salutem ac libertatem doluisset? Non putavit fortissimus juvenis extinctos penitus ac profligatos Romanæ libertatis hostes, illa dum viveret, quæ suam Romano Populo laudem & gloriam invidisset, quæ durissimum servitutis iugum victoriâ potius existimâsset, quæ vestris omnium capitibus exitium, patriæ ruinam, Romæ turpissimum dedecus peroptâsset. Vel si sceleris habendum loco, tam malè de patriâ meritam occidisse; patrem plectite, Quirites non filium. Me, me adsum, scelus qui feci; hos ego juniore Horatio sensus, hos animos, hunc amorem in patriam instillavi filio, ut salutem publicam rebus omnibus duceret antiquior.

Si tamen filio meo vertendum in dedecus, etiam in pœnam, quòd debitam patriæ charitatem amori fraterno prætulit, quòd non de hostibus modò, sed de ipsa etiam natura viriliter triumpharit, videte, quæso, quantum vestræ urbi totique imperio detrimentum sitis allaturi. Nam quis deinceps aut curet patriæ gloriam, aut tutandæ publicæ libertatis gratiâ subire vitæ periculum sustineat; cùm illustria civium merita senserit tam malè compensari? Quis expectet mercedem aliquam, qui beneficium, quod esse poterat omnium præstantissimum, noverit tristissimâ morte multatum? Quis potius sibi non metuat, cùm vel ipsa patriæ charitas supplicio digna censeatur? neque enim Horatius infelix aut odio aut iracundiâ provocatus adversus sororem exarsit; unus patriæ amor invitavit juvenem, unum salutis publicæ studium impulit. Non credidit, Judices, tam indignos animo Romano sensus carere supplicio posse, oblitus est illam esse sororem suam, ut perimeret hostem; imitatus sapientissimum hujus urbis conditorem Romulum, qui Remum fratrem novæ urbi insultantem propriâ manu confodit. O mutata jam in pejus tempora! Ecce capitis reus nunc accersitur, qui triumphare meruisset! hoc imminet victori præmium, ut infamem religatus ad palum carnificis manu pereat! Tanti est amâsse patriam, tanti est pro salute communi suam suorumque vitam devovisse!

Nihil est, quòd adjiciam plura, Quirites; si tam gloriosum facinus vobisque tam utile dignum morte censebitis. I, Licitor, Colliga manus, quæ paulo antè armatæ imperium Populo Romano pepererunt: caput obnube liberatoris hujus urbis, & infelici trunco suspende. Verbe-

ra vel intra pomærium, modò inter pila & spolia hostium; vel extra pomærium, modò inter sepulchra Curiatorum. Quò enim ducere Juvenem hunc potestis, ubi sua eum decora à tantâ supplicij fœditate non vindicent?

TULLUS HOSTILIUS

Rex Romanorum.

Geminum hodie, Quirites, vidit Romanæ civitas sub oculis suis prodigium, geminum in eodem cive facinus aspexit: alterum omni prædicatione majus; alterum bonis funestum ac luctuosum. Hinc rapit in admirationem omnium animos insignis Horatij victoria, quâ Patriæ vindex, & publicæ libertatis assertor immortalis nomini Romano gloriam peperit; inde movet indignationem horrendum ejusdem parricidium, quo sororis interfector festivæ diei celebritatem funestavit. Neque verò necesse est, ut utrumque facinus, quod omnium oculis innotuit, operosius persequar. Nam quis vestrum ignorat, Quirites, quanto rerum in discrimine libertas nostræ versata sit? quis non intelligit, quantum relata ab Horatio victoriæ Romanum imperium debeat? Quis suas fortissimo Juveni opes, fortunas, vitam, securitatem ac pacem acceptas non refert? Imminabat enim verò gravissima patriæ nostræ perniciēs, & Roma ruinæ suæ proxima servitutis æternæ periculum adjerat. Jam conclamatum videri de salute nostrâ, jam desperare omnes rebus suis, & abjicere animos, jam exultare hostes, & sublatis armorum fato duobus Horatijs, quasi de parta victoriâ triumphare. Cum repente mutata in melius rerum facies; &

unus

unjus hominis industriâ pariter ac virtute servitij periculum depulsum est. Hostes arma ponere, leges nostras accipere, vectigal perpetuum solvere coëgimus.

O diem faustum! ô victoriam omni præmio majorem, nisi atrocissimum facinus illius splendorem ac gloriam obscurâisset! Redibat Horatius inter lætas populi exultantis acclamationes tergeminis Curiatorum spoliis superbus; venit obviam infelix soror, non gratulabunda, sed dolore amens & luctu perdita, quæ Curiatorum in funere sponsum requireret; agnoscit inter hostiles exuvias arma interfecti conjugis: ire iterum in gemitus ac lachrymas, inclamare sponsum insolabiliter, & victoris ferociam increpare. Movet superbi Juvenis stomachum intempetiva comploratio, & præosterus in publico gaudio fletus: mox naturæ oblitus & sanguinis, eodem quo hostes, gladio sororem interficit.

Hic verò quid statuendum censēbimus, Quirites? Quam mercedem Victori, quod supplicium reo decernemus? Alterum facinus laudem & præmium postulat; Alterum contumeliam & vindictam exigit. Utinam fieri utrumque à nobis possit, & debitam fortitudini lauream tribuere, & suas crimini pœnas statuere liceat! Utinam Romæ liberum sit, hinc punire fontem: inde victorem compensare! At quoniam idem omninò civis & mulctandus à nobis & præmio donandus objicitur, vestrum est judicare, Quirites, pliusne valere apud nos ad condemnationem debeat sceleris gravitas, quàm facti gratia ad absolutionem.

Equidem, si spectetur ipsa tam inusitati facinoris atrocitas, dicta causa est; humana divinâque jura conspirant, ut is tollatur de medio, quem nulla Legum reverentia, nulla naturæ vis,

nulla

nulla sanguinis communio retinuit, quò minùs in-
auditum hæctenus parricidium perpetraret. In-
surgit auctoritas publica privatum in hominem,
qui fundere Romanum sanguinem, quasi pro
jure suo, præsumpsit. Denique postulare vide-
tur à vobis communis bonorum omnium securi-
tas, ne recludi eo facto ad cædem atque impuni-
tatem viam patiamur.

Verùm si pœnas luit parricidii reus infelix
Horatius; si nihil de solitâ Legum severitate re-
mittendum putatis illius in gratiam, quâ se ra-
tione accepti beneficij gratam ac memorem Ro-
ma exhibebit? quo victorem præmio afficiet?
quâ vindicem salutis ac libertatis assertorem mer-
cede remunerabit? Gemet Horatius plagas inter
& verbera, dum Roma ipsius beneficio servitutis
metu libera sibi plaudit ac triumphat; Mortem
oppetet ille carnificis manu, dum illa partam ejus-
dem victoriâ salutem atque incolumitatem sibi
gratulatur? Interim infelix pater, qui suis in hoc
imperium meritis, & spectatâ in patriam charita-
te vix æmulandum unquam posteris exemplum
dedit, superstitem unum de tot liberis extremo
affici supplicio conspiciet, & uno sese die quo-
cumque afflictæ domûs solatio destitutum con-
queretur? Quamquam nihil dolet, aut desiderat,
quos vestra salus sibi victimas depoposcit: hanc
ipsam filiam fratris gladio sublatam non requirit,
quæ de vestra gloria visâ est plus æquo doluisse.
Hoc saltem non feret benevolentia illius suæ at-
que charitatis emolumentum, ut quem fata tot
inter ac varios ancipitis fortunæ casus servârunt
incolumem, eundem servandum non putetis.
Hæc sunt, Quirites, quæ disceptari hæctenus in
utramque partem magnâ animorum contentione
au-

audiistis. Restat ut decretorium in hac causa
judicium statuamus.

Ego certè licèt admissum ab Horatio Junio
re facinus non approbem, intelligámque mea-
rum esse partium cavere diligenter, ne sceleris
ejusmodi impunitas temeritati atque audaciæ au-
toritatem importet; tamen adedò multa concur-
runt in hoc judicio, quæ vel fontem videantur
absolvere, ut eidem pariter suffragari non dubi-
tem. Enimverò excusari non possit, per me li-
cet, ipsa tanti sceleris atrocitas; at excusatione
penitus non vacat peccantis animus, qui, vel
dum excessit ultionis legitimæ & jus & modum,
laudabili charitatis patriæ studio visus est exarsis-
se. Nam cur tam durus, tam crudelis, tam in-
humanus extitisset in sororem, nisi Patriam fore-
re ipsâ chariorem habuisset. Jam verò quam ille
tandem sui erga nos beneficij mercedem ferat,
nisi periculo capitis eximatur? Nihil vindicata
populo Romano libertas liberatoris in gratiam
exorabit? Illum patiemur interire, per quem ser-
vitudinis periculum morte ipsâ gravius evasimus?
Verùm non unjus Horatij res hic agitur, Quirites,
agitur causa publica, ne tam singulari præsidio
civitas nostra destituatur. Perire tanta virtus
non potest, quin cum ea pariter maximum impe-
rij Romani decus & ornamentum depereat.
Fecit hodiernæ victoriæ gloria, ut vel una Hora-
tij fama plus ad terrorem Romani nominis, quàm
ingentes copiæ valitura sit. Caveamus igitur,
ne nobis invidiamus ipsi bonum illud, quo frui-
mur; ne retinentes plus æquo præpostera severi-
tatis subtrahamus stimulos Romanæ Juventuti ad
audendum pro patriâ viriliter, si compensari
tam malè spectata in patriam merita conspiceret.
Sit illud potiùs bonis omnibus incitamentum, ut
dum

dum rei bene gestæ gratia, et reum absolvi viderint, illustriora virtutis suæ præmia possint expectare.

His ergo adductis rationibus, Quirites, absolvendum pœnâ capitis Horatium iudico; vos sententiam hanc meam vestris suffragiis confirmate.

FILII LUCII JUNII
BRUTI CONSULIS

AB IPSO PATRE MORTE
DAMNATI.

CAUSA TERTIA.

In genere Judiciali.

ARGUMENTUM.

Cùm pulsus Româ Tarquinius, ejusque Liberi fuissent studio & operâ L. Junii Bruti, qui primus exactis Regibus Consulatum gessit: ejusdem Bruti uterque filius clandestina de revocandis

in